

12. Vertel over hem

De studie van deze week gaat over getuigen. Christelijk getuigenis is niet in de eerste plaats allerlei zendingsprojecten, ook niet een strategie om onze kerken te vullen, en zeker niet mensen onder druk zetten om iets te geloven. Het is: zo leven, spreken, luisteren en handelen dat iets van Jezus' weg zichtbaar wordt als uitnodiging. In deze studie willen we 'de zendingsofdracht' uit Mat 28 nader bekijken.

- Waar denk je spontaan aan bij het woord **getuigen** — vreugde, druk, ongemak, verplichting, onzekerheid, schaamte, dankbaarheid, voorzichtigheid, ...? Wat vind je het makkelijkst om te vertellen m.b.t. Jezus?
- Wat maakt het soms **moeilijk om "over Jezus te vertellen"**? Is dat vooral angst voor reactie, slechte ervaringen, angst voor bekeringsdruk, onzekerheid over woorden, of iets anders? Zijn woorden altijd nodig?

De zendingsofdracht - Mattheüs 28: 16-20

"De elf leerlingen gingen naar Galilea, naar de berg die Jezus hun had genoemd, ¹⁷en toen ze hem zagen bewezen ze hem eer, al twijfelden enkelen nog. ¹⁸Jezus kwam op hen toe en zei: 'Mij is alle macht gegeven in de hemel en op de aarde. ¹⁹Ga dus op weg en maak alle volken tot mijn leerlingen, door hen te dopen in de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest, ²⁰en hun te leren dat ze zich moeten houden aan alles wat ik jullie opgedragen heb. En houd dit voor ogen: ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voltooiing van deze wereld.'

De scène is opvallend sober. De elf leerlingen gaan naar Galilea. Ze zien Jezus. Ze aanbidden hem — "**maar sommigen twijfelden**". Dat is belangrijk: het zendingsofdracht wordt niet gegeven aan een groep volmaakte, zekere, triomfantelijke gelovigen, maar aan gewone, kwetsbare leerlingen, met geloof én aarzeling.

"Mij is alle macht gegeven..."

Jezus begint niet met een opdracht of bevel, maar met een vaststaand gegeven dat geruststellend kan werken. Ook het einde is bemoedigend: "*Ik ben met jullie, alle dagen...*"

Het begrip '**macht**' is echter voor mensen (en misschien nog meer voor groepen van mensen) een gevaarlijk begrip, ook in relatie tot getuigenis. Hoe vaak speelden macht, dwang, angst niet een rol in oproep tot bekering?

Het woord EXOUSIA, hier vertaald als macht, houdt nuances in van gezag, bevoegdheid, volmacht, mandaat. Dus zeker geen brute kracht of macht! Bovendien kan het ook recht van handelen, en zelfs vrijheid van handelen betekenen. **Het voorzetsel 'EK', weg van - los van**, kan betekenisvol zijn. Aan het eind van de bergrede staat: "*de mensen waren diep onder de indruk van zijn onderricht, want hij sprak hen toe als iemand met gezag (EXOUSIA), en niet zoals hun schriftgeleerden.*" (Mat 7:28,29). Dit alles zet meteen de toon: christelijk getuigenis staat niet in dienst van kerkelijke traditie en macht, maar van de manier waarop Jezus gezag uitoefent. En lees het evangelie maar eens door: Jezus' gezag is zichtbaar geworden in zijn onderwijs, genezing, vergeving, bevrijding, omgang met kleinen, kritiek op schijnheiligheid, traditie en ritualisme.

- **Waarom zou Matteüs erbij vermelden dat sommigen twijfelden?** Maakt twijfel iemand minder geschikt om getuige te zijn, of juist menselijker en geloofwaardiger?
- **Waarin verschilt Jezus' gezag** van de macht die we vaak zien in politiek, religie, werk of samenleving? Wat gebeurt er wanneer kerken het gezag van Jezus verwarren met eigen institutionele macht?
- **Als Jezus' macht zichtbaar wordt in genezen, vergeven en bevrijden: wat zegt dat over de manier waarop christenen met macht zouden moeten omgaan?** En wat zegt dit over 'getuigenis'? Mogen druk, angst, schuldgevoel een rol spelen in getuigenis?

"Ga op weg..."

Het Griekse werkwoord staat niet in de gewone gebiedende wijs, maar een **aoristus participium**: letterlijk "gaande", "als je op weg gaat", "op weg gegaan zijnde", "terwijl jullie gaan". Geen bevel dus om er al of niet agressief op uit te trekken om mensen te overtuigen en 'binnen te halen'. Echter ook niet: Als je toevallig op weg gaat dan kun je misschien... **Maar wel**: Waar jullie ook gaan, wat jullie ook doen, laat jullie weg - jullie manier van zijn, van handelen en spreken een lichtend getuigenis zijn! Getuigenis begint dus niet bij een campagne, maar bij een manier van aanwezig zijn.

- **Getuigen terwijl je 'op weg bent'...** Wat zou het betekenen dat 'mijn gewone weg' al een plaats van getuigenis kan zijn? Welke kleine gebaren, houdingen, woorden kunnen Jezus' weg zichtbaar maken?
- **Waarom denken we bij getuigenis vaak eerst aan campagnes, projecten of speciale acties?** Kan een gewone levenshouding soms meer zeggen dan een georganiseerde activiteit?

- Waar liggen de kansen voor **getuigenis in het alledaagse leven** van onze gemeenschap? Kun je ook 'aanwezig zijn' met een verborgen agenda?

Maak leerlingen

Dit is het centrale werkwoord in deze verzen, en dat staat wel in de gebiedende wijs. Maar wat zijn leerlingen? Het werkwoord dat aan de basis ligt van het woord **MATHETES - leerling** - betekent zowel 'kennis vermeederen als leren door gebruik en praktijk. Neem daar nog het volgende werkwoord, 'leren', bij (Grieks: DIDASKO - cf. didactiek), en je kunt begrijpen waarom '**onderricht**' een hele belangrijke plaats inneemt in onze kerk. Ons kerkelijk handboek geeft aan dat er een '**grondig onderricht**' moet zijn over de 'fundamentele geloofswaarheden' vooraleer een doop mogelijk is. Een leerling is echter iemand die kennis opdoet, maar dan door mee onderweg te gaan, iemand die leert en oefent, die vragen mag stellen, die mag groeien in vertrouwen, inzicht, levenshouding. Iemand die zich laat inspireren door de meester.

En zeker belangrijk: leerling van wie? In Johannes 9 vraagt de genezen blindgeborene met gevoel voor humor aan de Joodse geestelijke leiders of ze misschien leerling van Jezus willen worden. Ze reageren verbolgen: "**Je bent zelf een leerling van hem! Wij zijn leerlingen van Mozes.**"

Wat Jezus vraagt is dus niet: Maak aanhangers van jullie groep (lees in dit verband ook eens wat Jezus tot de schriftgeleerden en Farizeeën zegt in Mat 23:15), maak kopieën en uzelf, maak mensen bang (bv. door 'eind-tijdstress' en dreigend oordeel). Maar wel: help mensen te leven in de weg van Jezus, naar zijn voorbeeld, in zijn voetspoor.

- Wat is het verschil tussen een **leerling van Jezus** en een '**leerling van Mozes**'? Hoe kan dat laatste er concreet uitzien in onze context?
- Waarom kan "maak leerlingen" gemakkelijk verworden tot "**maak mensen zoals wij**"? Mag of moet er plaats zijn voor verscheidenheid en een deel eigen invulling?
- Wat is het belang van '**onderricht**'? Is dit kennisoverdracht? Welke kennis? Kan dit ook te veel of te weinig plaats krijgen?

Alle volken

In Mattheüs, die schreef voor Joden, is dat niet onbelangrijk. Jezus' weg wordt niet opgesloten binnen één volk, één cultuur, één religieuze stijl, één taal, één traditie. Het evangelie is iets wat iedereen kan aanspreken. Dit betekent niet dat alle cultuurverschillen moeten uitgewist worden om tot een uniformiteit te komen (dit is een 'Babels' principe - zie Genesis 11: één van taal en van woorden, denken, handelen). Maar in ieders leven, in elke taal, in elke context kan Jezus' weg gestalte krijgen en heilzaam zijn.

- Vind je het gemakkelijk of moeilijk dat Jezus' weg er in **andere culturen of generaties** anders kan uitzien? Kunnen we iets leren van mensen die Jezus volgen in een andere cultuur, taal of kerkelijke stijl? Of moeten anderen per se worden als wij?
- Soms worden **trionfantelijke statistieken** gepresenteerd: de Bijbel is verspreid / onze kerk is vertegenwoordigd in zoveel landen / jaarlijks zoveel dopen ... Reactie?

"... door hen te dopen"

Dit geeft de indruk dat 'gedoopt zijn' dé manier is om leerling te zijn. Zo stelt ons kerkelijk handboek dat doop een essentieel deel is, en zeker niet optioneel. Echter, het is niet de doop die behoudt! De doop is een teken. Ook vroeger al gaf God tekenen in het kader van het verbond (Noach, Abraham, Israël). Mensen hebben tekens en symbolen nodig, maar hoe belangrijk ook, het blijven maar tekens. Wat echt telt is wat binnen in hart en geest gebeurt! In het Grieks staat er trouwens niet 'door hen te dopen'. Het is een tegenwoordig participium: 'dopend'. Niet 'leerlingen maken **door** te dopen (dus niet causaal!). De manier waarop het geschreven staat, geeft aan dat doop en onderricht gewoon een normaal deel zijn in het proces van 'discipel worden'. Merk ook op dat 'dopend' en 'lerend / onderrichtend' (ook een onvoltooid deelwoord) gewoon naast elkaar geplaatst worden. Toch is het opvallend dat onderricht na de doop vermeld wordt, alsof je niet eerst alles moet weten, kennen en aanvaarden vooraleer je gedoopt kunt worden en kunt toetreden tot de geloofsfamilie ...

Dopen in de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest. BAPTIZO betekent letterlijk 'onderdompelen'. In Joodse cultuur wijst SHEM - de naam op iemands wezen, manier van zijn, waar iemand voor staat, zijn of haar idealen. Dus: onderdompelen in Gods manier van zijn!

- Bestaat het gevaar **uiterlijke tekenen** belangrijker te maken dan innerlijke beleving?
- Wat betekent het dat iemand niet eerst **“alles moet weten”** om leerling te mogen worden? Wat betekent het voor onze omgang met ‘nieuwe gelovigen’ dat **onderricht ook ná de doop vermeld** wordt?

“leren zich te houden aan alles wat ik u opgedragen heb ...”

Het Griekse woord TEREIO betekent: bewaren, in acht nemen, zich houden aan. Het is niet botweg ‘gehoorzaam zonder meer’, eerder zorgvuldig bewaren, trouw koesteren, erover waken dat iets niet verloren gaat. Jezus’ woorden zijn niet gewoon regels die moeten nageleefd worden, geen last die men anderen oplegt, maar een levenswijshouding en een manier van leven die men bewaart.

Als Matteüs 28 zegt: “alles wat Ik jullie opgedragen heb”, dan hebben christelijke gelovigen vaak de reflex om te denken aan kerkelijke systemen, voorschriften en regels, en zelfs leerstellingen, terwijl het eigenlijk gaat over wat Jezus in het evangelie zelf leert en belichaamt. Misschien enkele concrete voorbeelden uit Jezus’ bergleer, waar Jezus de verwachtingen voor ‘het Koninkrijk’, de essentie van ‘de wet / TORAH’, uiteenzet. De basis zou kunnen zijn: **“Jullie zijn het zout van de aarde... Jullie zijn het licht in de wereld.”** - 5:13–16. Zout trekt de aandacht niet op zichzelf. Het maakt iets anders smaakvoller. Licht verblindt niet, het maakt zichtbaar en verheldert. En iedereen is vrij om er al of niet van te genieten...

- Nederig zijn, vreedstichter zijn, zachtmoedig zijn, verlangen naar gerechtigheid (meer dan de gerechtigheid van schriftgeleerden en farizeeën), barmhartig zijn (zaligsprekingen - Mat 5). In 23:23, zijn redevoering tegen religieuze leiders die heel scherp toekijken op tienden, tempeldienst, rituele correctheid zegt Jezus: **“Het belangrijkste van de Wet verwaarlozen jullie: recht, barmhartigheid en trouw.”**
- **Niet enkel ‘niet doden’**, ook geen negatieve gedachten of stemmingmakerij (5:21-22), maar **‘liefhebben’**, zelfs je vijanden (5:44). In 7:12 wordt het heel eenvoudig verwoord: **“Behandel anderen steeds zoals je zou willen dat ze jullie behandelen. Dat is het hart van de Wet en de Profeten.”** Geen grote woorden, maar empathie, mildheid, waardigheid, menselijkheid.
- **Verzoening**: aarzel niet om de eerste stap te zetten (laat zelfs je offer maar liggen, en ga je eerst verzoenen) (5:23-24). Verzoening boven religieuze prestatie. Een kerk die getuigt, is dus niet eerst een kerk die veel activiteiten organiseert, maar een gemeenschap waar mensen leren herstellen wat gebroken is.
- **Keer de andere wang toe** (geweldloosheid). Dat betekent niet ‘naïef worden’ of over je heen laten lopen. Het betekent: je niet laten vormen naar het beeld van wie jou kwaad doet. (5:38-42)
- **Wees oprecht**, geen schijnvroomheid om ‘gezien te worden’ (6:1-6). Jezus is niet tegen zichtbaarheid, maar zodra getuigenis vooral imago wordt, verliest het zijn ziel.
- **Vergeef anderen** (6:11-12). In 18:22 zou hij het nog scherper stellen: **“Niet tot zevenmaal toe, zeg Ik je, maar tot zeventig maal zeven.”**
- **Oordeel niet** (7:1). Jezus verbiedt niet elk onderscheidingsvermogen. Hij waarschuwt tegen de blik die de splinter bij de ander ziet en de balk bij zichzelf niet. Creëer geen sfeer van oordeel, wantrouwen en kritiek.

Heel weinig theorie of leerstellige constructies, niet het religieuze instituut, traditie, vormen en rituelen, maar vooral **zaken die te maken hebben met een concrete levenshouding**. De kortste samenvatting van wat Jezus opdraagt vind je misschien in Mat 22:37-340 **“Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart... Heb uw naaste lief als uzelf. Deze twee geboden zijn de grondslag van alles wat er in de Wet en de Profeten staat.”**

Ook Johannes 13:35 is duidelijk. Als je echt wil getuigen, weet dan dat Jezus’ leerlingen herkend worden aan de liefde.

- **Bespreek samen bovenstaande elementen die Jezus ‘opgedragen’ heeft. In welke mate zijn wij hierbij betrokken? Ben je het ermee eens dat dit belangrijk is in het kader van getuigenis?**
- **Reageer op dit gezegde: “Jouw daden schreeuwen zo hard dat ik niet meer hoor wat je zegt.”**
- **Waarom vat Jezus de Wet en de Profeten samen in liefde? Is dat terecht?**
- **Welke gedachte uit deze studie verraste jou het meest? Waar voel je weerstand, wat wil je vasthouden?**
- **Wat is, met al het bovenstaande in gedachten, de beste manier om te getuigen als gelovige en als kerk?**

Nog even kort: Getuigenis in het Oude Testament

Gen 12:1–3 Abraham wordt geroepen en gezegend, maar die zegen is ‘besmettelijk’: “In jou zullen alle volken op aarde gezegend worden.” Gezegend, niet enkel een privilege, maar een opdracht: tot zegen zijn.

Exodus 19:5–6 Israël wordt geroepen een “koninkrijk van priesters” te zijn. Een priester is geen machtsfiguur, maar een brugfiguur die de relatie tussen God en mens faciliteert.

Deut 4:5–8 Mozes zegt dat de volken Israëls wijsheid zullen herkennen aan de rechtvaardige wetten en de nabijheid van God. Het getuigenis ligt hier niet in missionaire campagnes, maar in een samenleving die zo rechtvaardig en wijs leeft dat anderen vragen gaan stellen.

Mijn dienaar... zal alle volken het recht doen kennen.

²Hij schreeuwt niet, hij verheft zijn stem niet,

hij roept niet luidkeels in het openbaar;

³het geknakte riet breekt hij niet af,

de kwijnende vlam zal hij niet doven.

Het recht zal hij zuiver doen kennen.

⁴Ongebroken en vol vuur

zal hij het recht op aarde vestigen;

...

⁶In gerechtigheid heb ik, de HEER, jou geroepen.

Ik zal je bij de hand nemen en je behoeden,

ik neem je in dienst voor mijn verbond met de mensen

en maak je tot een licht voor alle volken,

⁷om blinden de ogen te openen,

om gevangenen te bevrijden uit de kerker,

wie in het duister zitten uit de gevangenis.

Jesaja 42:1–7